

Tussentijds toezicht centra voor vreemdelingenbewaring

Toezichtbericht | 13 januari 2012

Inleiding

In 2009 en 2010 heeft de Inspectie voor de Sanctietoepassing (ISt) drie centra voor vreemdelingenbewaring voor de eerste maal doorgelicht. Dat waren het DC Zeist en de locaties Zaandam en Oude Meer van het DC Noord-Holland. In september 2010 heeft de ISt de uitkomsten van de doorlichtingen samengevat in een overkoepelend bericht.¹

In december 2011 heeft de ISt deze drie detentiecentra onderworpen aan een tussentijds toezicht. Doel van het tussentijds toezicht is om door middel van een kort bezoek inzicht te krijgen in de in gang gezette verbeteringen naar aanleiding van de eerdere doorlichting, en in belangrijke nieuwe ontwikkelingen die zich sedertdien hebben voltrokken.

Conclusie

Hieronder wordt ingegaan op de uitkomsten van het tussentijds toezicht.² Uit de tussentijdse toezichtbezoeken blijkt dat er in de verschillende centra voor vreemdelingenbewaring flinke

verbeterslagen zijn gemaakt. Veel van de aanbevelingen die de ISt in haar overkoepelende inspectiebericht in 2010 heeft gedaan over de tenuitvoerlegging van de vreemdelingenbewaring, zijn inmiddels gerealiseerd. Voor een aantal verbeteringen zijn betere detentiefaciliteiten nodig. De vervangende nieuwbouw van het DC Noord-Holland en de verbouwing van het DC Zeist zijn daarom essentieel. Hoe belangrijk de materiële en bouwkundige faciliteiten zijn, laat het positieve inspectierapport over het DC Rotterdam zien.

Vervolgonderzoek

De tenuitvoerlegging van de vreemdelingenbewaring heeft veel politieke aandacht en is nog volop in beweging. De ISt zal in 2013 een vervolgonderzoek doen in het DC Zeist en zal dan de andere detentiecentra doorlichten waarbij de hieronder genoemde verbeterpunten bijzondere aandacht zullen krijgen.³

¹ De tenuitvoerlegging van de vreemdelingenbewaring; drie detentiecentra doorgelicht, Inspectiebericht, ISt, september 2010.

² Daarbij zal ook worden gerefereerd aan de uitkomsten van de doorlichting van het detentiecentrum Rotterdam. Deze doorlichting vond in oktober 2011 plaats, aangezien het detentiecentrum pas in juli 2010 was geopend. Het doorlichtingsrapport van het DC Rotterdam is op 2 januari 2012 vastgesteld en wordt uiterlijk 13 februari 2012 gepubliceerd.

³ Over ongeveer een jaar zal aan het DC Rotterdam een tussentijds toezichtbezoek worden gebracht.

Uitkomsten tussentijds toezicht

De uitkomsten van het tussentijds toezicht zullen worden besproken aan de hand van de algemene verbeterpunten uit het overkoepelende inspectiebericht van september 2010.⁴ Tot slot komen ook enkele andere aandachtspunten aan de orde, die in de loop van de tussentijdse toezichtbezoeken naar voren zijn gekomen.

1. Dagbesteding

Tijdens de doorlichtingen van detentiecentra in 2009 en 2010 bleek dat ingesloten vreemdelingen weliswaar een relatief grote mate van bewegingsvrijheid hadden, maar dat het activiteitenprogramma schraal afstak bij dat in het gevangeniswezen. In het kader van de landelijke heroriëntatie op de vreemdelingenbewaring die in 2009 door het vorige kabinet is aangekondigd, heeft uitbreiding van het activiteitenprogramma in de detentiecentra prioriteit gekregen. In dat verband hebben de centra middelen gekregen om het dagprogramma met wekelijks vier uur extra activiteiten uit te breiden.

De mate waarin dit in de verschillende centra heeft geleid tot een substantiële verbetering van de dagbesteding, wisselt sterk. Zo zijn de vreemdelingen in het nieuwe DC Rotterdam over het algemeen tevreden over de dagbesteding. Doordeweeks zijn daar voldoende activiteiten waar zij aan mee kunnen doen. Dit ligt anders in het DC Zaandam, en in het DC Zeist. Daar is het activiteitenprogramma nog beperkt en hangen de ingesloten vreemdelingen het grootste deel van de dag nog rond op de gang, in de gemeenschappelijke recreatieruimte of op de luchtplaats. Deels is dat een gevolg van het ontbreken van de nodige materiële faciliteiten, zoals voldoende kookfaciliteiten, recreatieruimtes en sportmogelijkheden. Nieuwbouw en verbouw zullen deze bouwkundige tekorten (moeten) gaan opheffen.

In het DC Zeist is per saldo sprake van een teruggang van het aantal geprogrammeerde activiteitenuren ten opzichte van 2010. Tegenover de bovengenoemde vier extra activiteitenuren, staan namelijk een vermindering van het luchten van twee naar één uur per dag (d.w.z. van 14 uur per week naar 7 uur per week) in gebouw 52 en een teruggang van twee uur bibliotheekbezoek per week naar één uur. Bovendien waren ook in het eerdere dagprogramma in 2010 voor de meeste afdelingen al twee uur creatieve activiteiten per week verdisconteerd. Per saldo is het aantal activiteitenuren in het dagprogramma van het DC Zeist (met name in gebouw 52) afgenomen.

Alles overziend concludeert de ISt dat het activiteitenprogramma weliswaar in een aantal opzichten is verbeterd en met de

ingebruikname van nieuwgebouwde of verbouwde detentiecentra naar verwachting verder zal verbeteren, maar dat het bieden van een zinvolle dagbesteding met voldoende variëteit aan activiteiten een punt van aandacht blijft. Zeker in vergelijking met het gevangeniswezen, waar wekelijks minimaal 43 uren aan activiteiten zijn geprogrammeerd, blijft het activiteitsaanbod in de detentiecentra beperkt. De discrepantie met het gevangeniswezen is zelfs nog vergroot doordat inmiddels in penitentiaire inrichtingen op twee doordeweekse dagen een avondprogramma is ingevoerd.

De vreemdelingen waarmee de ISt heeft gesproken, hebben hier ook behoefte aan. Nu zijn zij zo'n 16 uur per dag ingesloten op cel.

2. Professionalisering bibliotheek

In 2009 en 2010 waren de bibliotheekvoorzieningen in de geïnspecteerde detentiecentra mager. Er was geen of nauwelijks budget beschikbaar om boeken aan te schaffen. Verder was er geen of onvoldoende (actuele) juridische lectuur aanwezig. Het tussentijds toezicht in het DC Noord-Holland en het DC Zeist liet zien dat de bibliotheekvoorzieningen daar weliswaar nog steeds beperkt zijn, maar dat er ook duidelijke verbeteringen zijn. Zo zijn er in alle detentiecentra abonnementen op buitenlandse kranten en tijdschriften en kan de bibliothecaris relevante informatie over het land van herkomst van het internet uitprinten. Bij de nieuw- en verbouw van de bovengenoemde detentiecentra zullen de bibliotheekfaciliteiten naar verwachting verder verbeteren. Het nieuwe DC Rotterdam heeft al zo'n relatief ruime bibliotheek.

Een belangrijke verbetering vormt de gecontroleerde toegang tot het internet. In het DC Zeist en het DC Rotterdam is inmiddels een pilot gestart waarbij er op de afdelingen internetwerkplekken beschikbaar zijn gekomen voor de ingesloten vreemdelingen.⁵ Die hebben daarop toegang tot een 'white list' met tevoren goedgekeurde websites. Voor dit doel wordt gebruik gemaakt van een afzonderlijke landelijke server. Het doel van de internetvoorziening is onder meer om in bewaring gestelde vreemdelingen beter in staat te stellen zich een actueel beeld te vormen over het land waar zij naar terugkeren.

3. Samenplaatsen mannelijke en vrouwelijke vreemdelingen

In het uitzetcentrum Oude Meer werden destijds vrouwelijke vreemdelingen op afdelingen geplaatst waar ook mannelijke vreemdelingen verbleven. Deze praktijk is strijdig met de Penitentiaire beginselenwet en is inmiddels stopgezet. Vrouwelijke vreemdelingen ex art. 59 Vw verblijven nu op een aparte afdeling.

⁴ De locatiespecifieke uitkomsten van het tussentijds toezicht zijn vastgelegd in brieven aan de directies van de drie detentiecentra. Deze brieven zijn als bijlagen van de in 2010 gepubliceerde doorlichtingsrapporten te lezen op de website van de ISt (www.ISt.nl).

⁵ De twee locaties van het DC Noord-Holland nemen niet deel aan de pilot, omdat deze inrichtingen binnen afzienbare tijd zullen worden gesloten.

4. Informatie bezoek

De ISt had in het overkoepelende inspectiebericht uit 2010 de aanbeveling aan de detentiecentra opgenomen om informatie beschikbaar te gaan stellen voor bezoekers (bezoektijden, routebeschrijving, huisregels). Inmiddels is deze informatie voor alle detentiecentra opgenomen op de website van DJI.

5. Incidenteel verlof

In 2010 constateerde de ISt dat de detentiecentra verschillende omgingen met het in uitzonderlijke gevallen verlenen van incidenteel begeleid en beveiligd verlof aan ingesloten vreemdelingen. Het gaat dan bijvoorbeeld om verlof bij overlijden van een directe familierelatie. Inmiddels zijn binnen de directie Bijzondere Voorzieningen de nodige onderlinge afspraken gemaakt om tot een consistent verlofbeleid te komen.

6. Plaatsing in afzondering

Tijdens de doorlichtingen van detentiecentra in 2009 en 2010 heeft de ISt gesignaleerd dat vreemdelingen veelvuldig worden afgezonderd. Dit heeft geleid tot de aanbeveling om het relatieve aantal plaatsingen in afzondering te gaan monitoren en te streven naar een reductie daarvan.

Deze aanbeveling is opgevolgd. Alle detentiecentra sturen inmiddels op beperking van het aantal afzonderingen en van de duur daarvan. Er is een landelijk registratiesysteem opgezet om de ontwikkeling te kunnen monitoren en analyseren. Er wordt nu ook minder afgezonderd dan in het verleden het geval was. Het is wel zo dat vooral detentietoezichthouders die al langer in dienst zijn, er aan moeten wennen om bij conflicten te proberen in gesprek te gaan met ingeslotenen in plaats van direct een strafrapport aan te zeggen en tot afzondering over te gaan.

7. Visie op bejegening van ingesloten vreemdelingen

De ISt had in het overkoepelende inspectiebericht uit 2010 haar waardering uitgesproken voor de manier waarop het executieve personeel de ingesloten vreemdelingen bejegt. De vreemdelingen waarmee de ISt toen had gesproken, waren over het algemeen positief over die bejegening. Dit beeld is onveranderd. De vreemdelingen waarmee de ISt tijdens de tussentijdse inspectiebezoeken heeft geïnterviewd, waren te spreken over de manier waarop de meeste detentietoezichthouders met hen omgaan.

In 2010 had de ISt wel de aanbeveling gedaan om de bejegeningvisie expliciet te formuleren. Dat is gebeurd. In het verlengde van de enkele jaren geleden ingezette 'Heroriëntatie op de vreemdelingenbewaring' staat in die visie het administratiefrechtelijke karakter van de vreemdelingenbewaring centraal. Het uitgangspunt is 'ja, tenzij' in plaats van 'nee, tenzij'. De verwachting daarbij is dat vreemdelingen in de 'nee-stand' ook minder bereid zullen zijn om mee te werken aan hun terugkeer naar het land van herkomst. Of dit het geval is, zou nader onderzocht moeten worden.

De detentiecentra hebben geïnvesteerd in het bijbrengen van de nieuwe bejegeningfilosofie bij de medewerkers. Zo hebben de inrichtingsmedewerkers inmiddels een tweedaagse verdiepingscursus gevolgd waarin de nieuwe persoonsgerichte benadering uitgangspunt is. Onderdelen van die cursus waren o.a. multiculturaliteit, motiverend bejegenen en de-escaleren van conflicten.

8. Screening bij binnenkomst

Om gerichte aandacht te organiseren voor de problematiek van de ingesloten vreemdelingen is het van belang om bijzonderheden over hen te registreren. Screening van binnenkomende vreemdelingen is dan ook een onderwerp dat de Inspectie in haar doorlichtingen betreft. Verschillende organisatieonderdelen binnen een detentiecentrum verrichten intakes op voor hen relevante aspecten. Echter, in 2009 en 2010 had geen van de drie detentiecentra deze screeningsactiviteiten in inrichtingsbrede onderlinge samenhang beschreven.

Dat is inmiddels gebeurd. Er is een landelijk geldende 'Eenduidige inkomstenprocedure DBV' die in de verschillende detentiecentra operationeel is. Alle detentiecentra hebben inmiddels ook een inkomstenafdeling waar de ingesloten vreemdelingen gedurende de eerste weken van hun detentie verblijven.

9. Multidisciplinair vreemdelingenberaad

De nieuwe, landelijk vastgestelde inkomstenprocedure voorziet ook in een zogenaamd inkomstenberaad, waar alle nieuw binnengekomen vreemdelingen tijdens een multidisciplinair overleg worden besproken. De ISt had de instelling van zo'n multidisciplinair beraad in haar overkoepelende inspectiebericht in 2010 ook aanbevolen.

De ISt raadde destijds ook aan om zo'n multidisciplinair vreemdelingenoverleg gedurende het verdere verblijf in vreemdelingenbewaring te herhalen en alle vreemdelingen in dat verband periodiek te bespreken; ook de vreemdelingen die niet direct opvallen door hun aandachtvragend gedrag. Met uitzondering van het DC Noord-Holland is zo'n herhaald multidisciplinair overleg nergens ingevoerd. De Inspectie vraagt hiervoor nogmaals aandacht.

Voorwaarde is dan wel dat er adequaat wordt gerapporteerd over de ingesloten vreemdelingen. Er is inmiddels weliswaar een nieuwe digitale rapportagefaciliteit voor de vreemdelingenbewaring ontwikkeld in het DJI-informatiesysteem TULP, maar de kwaliteit van de rapportage door de detentietoezichthouders schiet nog vaak tekort. Dit is punt van aandacht voor de verschillende detentiecentra.

10. Veiligheidsprotocol ziekenhuistransport

Veiligheidsvoorzieningen kunnen doorschieten. Een voorbeeld daarvan was in 2009 en 2010 het strikte veiligheidsbeleid bij ziekenhuisbezoek van vreemdelingen. De Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) van DJI hanteerde destijds een standaardprotocol voor dergelijk transport met broekstok en/of koppelboeien. Sommige vreemdelingen gaven aan vanwege het strikte veiligheidsbeleid af te zien van ziekenhuisbezoek. Het bij ziekenhuistransport van ingesloten vreemdelingen standaard hanteren van dezelfde veiligheidsvoorschriften als bij strafrechtelijk gedetineerden is naar de mening van de ISt niet proportioneel. De Inspectie heeft dan ook aanbevolen om het veiligheidsprotocol bij ziekenhuistransport van ingesloten vreemdelingen te nuanceren en de mogelijkheid te bieden om in voorkomende gevallen na afweging van de veiligheidsrisico's van dit protocol af te wijken.

Hoewel de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en de minister voor Immigratie en Asiel deze aanbeveling hebben overgenomen⁶, is er geen uitvoering aan gegeven. Het protocol is niet aangepast en vreemdelingen worden nog steeds standaard met koppelboeien en/of broekstok naar een ziekenhuis vervoerd. Het komt ook nog regelmatig voor dat vreemdelingen om die reden afzien van ziekenhuisbezoek. De Inspectie herhaalt haar aanbeveling om dit beleid aan te passen.

11. Visitatie

Een ander voorbeeld van naar de mening van de ISt doorgeschooten veiligheidsbeleid, betrof in 2009 en 2010 het standaard visiteren van vreemdelingen als zij na transport in de inrichting terugkeren. Gelet op het ingrijpende karakter van visitaties meent de ISt dat na terugkeer bij tussentijds transport waarbij de betreffende vreemdeling onder toezicht heeft gestaan, alleen op indicatie zou moeten worden gevisiteerd.

Het beleid is op dit punt DBV-breed aangepast, maar het wordt nog niet overall consequent zo toegepast. Dat verdient aandacht.

12. Profilering Juridisch Loket

Het Juridisch Loket is een eerstelijns rechtshulpvoorziening waar vreemdelingen wekelijks tijdens het spreekuur terecht kunnen met juridische vragen. Het loket wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie. In 2009 en 2010 kwam het Juridisch Loket in geen van de drie door de ISt bezochte centra voor vreemdelingenbewaring goed uit de verf. Het loket was onvoldoende bekend bij de ingesloten vreemdelingen en zij maakten er relatief weinig gebruik van. De Inspectie heeft dan ook aanbevolen om in samenwerking met het Juridisch Loket te bezien hoe dit loket zich binnen de inrichtingen beter bekend kan maken.

Inmiddels is er een landelijke evaluatie geweest van het

functioneren van het Juridisch Loket. Uit die evaluatie zijn verschillende acties voortgevloeid om het functioneren van het loket verbeteren. Tijdens het tussentijds toezicht constateerde de ISt dat er in de detentiecentra inmiddels de nodige flyers en posters zijn die de vreemdelingen attenderen op het Juridisch Loket.

13. Stroomlijnen aansturing detentietoezichthouders

In de centra voor vreemdelingenbewaring waren destijds detentietoezichthouders en beveiligingsmedewerkers van respectievelijk G4S en de landelijke Dienst Personele Ondersteuning van DJI werkzaam. Het hoofd van de verblijfsafdeling stuurde hen operationeel aan. Hiërarchisch vielen de toezichthouders van G4S echter onder een manager van deze organisatie. Ten behoeve van de detentietoezichthouders van de Dienst Personele Organisatie waren er binnen de inrichting functiebegeleiders aanwezig.

Dit compliceerde, omdat het operationeel verantwoordelijke afdelingshoofd niet rechtstreeks en integraal verantwoordelijk was voor de medewerkers op zijn afdeling. Ook was het afdelingshoofd niet verantwoordelijk voor het houden van functioneringsgesprekken met executieve medewerkers. De Inspectie heeft in 2010 aanbevolen om de aansturing van detentietoezichthouders te stroomlijnen en de leiding van de detentiecentra centra integraal (eind)verantwoordelijk te maken voor het personeelsmanagement.

Dat laatste is gebeurd. Met ingang van januari 2011 is het executieve personeel van de landelijke Dienst Personele Ondersteuning 'ingedaald' in de personeelsformatie van de detentiecentra. Tegelijkertijd is een duale managementstructuur ingevoerd op de verblijfsafdelingen. Daarbij is het operationele afdelingshoofd verantwoordelijk voor het goede verloop van het primaire detentieproces en een functiebegeleider voor het functioneren van het executieve personeel. Dit model blijkt zowel voor- als nadelen te hebben. Evaluatie van het duale managementmodel in de loop van 2012 is dan ook wenselijk.

14. Overige aandachtspunten

In de loop van de tussentijdse toezichtbezoeken zijn ook andere kwesties naar voren gekomen die bijzondere vermelding en/of aandacht behoeven:

14.1 Medische zorg

In haar inspectietoetsingskader heeft de ISt als criterium opgenomen dat organisatieonderdelen actuele bijzonderheden over ingesloten vreemdelingen uitwisselen.

Detentietoezichthouders in een aantal detentiecentra klaagden in dat verband tijdens de tussentijdse toezichtbezoeken over de terughoudende opstelling van de medische dienst bij het doorgeven van informatie over gedragsmatige consequenties van medische problemen en/of van het al dan niet gebruiken van voorgeschreven medicatie. De detentietoezichthouders

⁶ Zie de brief van 27 oktober 2010 aan de Tweede Kamer (TK 2010-2011, 19637, nr. 1364).

weten nu soms onvoldoende hoe ze moeten reageren op gedrag van vreemdelingen. De ISt vindt het dan ook zaak om landelijk te bezien welke informatie de medische staf met betrekking tot het gedrag van ingesloten en met gezondheidsproblemen en met medicatie kan doorgeven aan de verblijfsafdelingen, zonder het medisch beroepsgeheim geweld aan te doen.

14.2 Meerpersoonscelgebruik

In 2010 en 2011 heeft de Inspectie een themaonderzoek verricht naar het gebruik van meerpersoonscellen in het gevangeniswezen en in de vreemdelingenbewaring⁷. Een belangrijke aanbeveling was toen om ingesloten en te stimuleren om zelf een celgenoot te kiezen. Uit het onderzoek kwam namelijk naar voren dat dit de spanningen en problemen ten gevolge van het noodgedwongen moeten delen van een cel, substantieel vermindert.

In alle tussentijds onderzochte detentiecentra en in het DC Rotterdam houden de detentietoezichthouders bij de samenplaatsing rekening met de voorkeur van ingesloten en. De periode waarin zij op een aparte inkomstafdeling verblijven, helpt bij het vinden van de juiste celpartners. Wel klaagden de geïnterviewden over het feit dat er op de meerpersoonscellen in detentiecentra slechts één tv aanwezig is. Dat levert spanningen op als de ingesloten en een verschillende belangstelling hebben en/of op verschillende tijden wel of geen tv willen kijken. De ISt beveelt dan ook aan om het beleid op dit punt te herbeziën, ook omdat op meerpersoonscellen binnen het gevangeniswezen doorgaans wel twee tv's beschikbaar zijn. Deze aanbeveling was ook al opgenomen in het bovengenoemde inspectierapport over meerpersoonscelgebruik.

14.3 Voeding

De ingesloten vreemdelingen waarmee de ISt heeft gesproken, klaagden vrijwel allemaal over de in hun ogen slechte voeding. De hoeveelheden, maar vooral de samenstelling sluiten in hun ogen te weinig aan bij de specifieke behoeften van de vreemdelingen. Zelf koken is een alternatief, waar velen gebruik van maken als zij tenminste de benodigde financiële middelen hebben om ingrediënten te kopen. Na de vervangende nieuwbouw van het DC Noord-Holland en na de verbouwing van het DC Zeist zullen alle detentiecentra over kookfaciliteiten voor de ingesloten vreemdelingen beschikken.

14.4 Gebouw 4, DC Zeist

In de cellen in gebouw 4 van het detentiecentrum Zeist is het niet mogelijk om frisse lucht via het raam binnen te krijgen. Er zit wel een ventilatioerooster in de cel dat is aangesloten op een centraal luchtcirculatiesysteem. In het kader van het eerder genoemde themaonderzoek naar meerpersoonscelgebruik is ook gesproken met vreemdelingen uit gebouw 4. Zij klaagden

toen heftig over de gebrekkige ventilatie. Zij klampten daar ongevraagd de inspecteurs massaal over aan. Er was grote behoefte aan directe toegang van buitenlucht. De detentietoezichthouders onderschreven de klachten van de vreemdelingen, evenals de medische dienst. Er kwamen regelmatig klachten bij de medische dienst over huidaandoeningen en ademhalingsproblemen die waren te herleiden tot de klimaatbeheersing in gebouw 4. De ISt heeft dan ook aanbevolen om de leefomstandigheden in gebouw 4 te verbeteren.

De situatie op de cellen in dit gebouw bleek bij het tussentijds toezicht echter nog niet verbeterd te zijn. Volgens de geïnterviewde vreemdelingen was deze zelfs verslechterd doordat de celdeuren uit brandveiligheidsoverwegingen overdag dicht moeten. Vroeger konden die overdag open blijven staan. De ISt dringt er (nogmaals) op aan om de noodzakelijke bouwkundige aanpassing van gebouw 4 van het DC Zeist snel ter hand te nemen. In dat verband zou dan ook een oplossing gevonden moeten worden voor de te krappe recreatieruimtes.

14.5 Drugsontmoediging

Vanwege het potentiële risico dat handel en gebruik van drugs de orde en veiligheid binnen de inrichting in gevaar brengen, verwacht de ISt dat justitiële inrichtingen beleid hebben om handel en gebruik van drugs te bestrijden. Geen van de drie doorgelichte detentiecentra had destijds specifiek drugsbestrijdingsbeleid geformuleerd. Ook landelijk waren hiervoor geen richtlijnen. De ISt meende in 2010 dan ook er nader beleid geformuleerd zou moeten worden om bij vermoeden van druggebruik, een urinecontrole af te nemen, inclusief een protocol voor het afnemen van urinecontroles. Deze aanbeveling is overgenomen.

Het aanbevolen landelijke beleid is inmiddels geformuleerd. Echter een protocol voor de afname van een urinecontrole ontbreekt nog. Dat zou er alsnog moeten komen. Verder heeft de ISt geconstateerd dat in de drie tussentijds bezochte detentiecentra en in het DC Rotterdam tot nu toe geen enkele urinecontrole heeft plaatsgevonden.

15. Tot slot

De ISt wil melding maken van twee klachten die veel vreemdelingen tijdens de tussentijdse toezichtbezoeken spontaan aan de Inspectie kenbaar hebben gemaakt. Hoewel deze klachten buiten het toezichtdomein van de ISt vallen en de Inspectie er geen inhoudelijk oordeel over kan en wil vellen, meent zij er wel goed aan te doen die frequente klachten hier te vermelden. Zowel in de drie tussentijds bezochte detentiecentra als in het DC Rotterdam uitten de ingesloten vreemdelingen de nodige onvrede over de medische zorg. De medische dienst zou gezondheidsproblemen onderschatten. Verder zouden volgens de geïnterviewden medisch noodzakelijke ziekenhuisbehandelingen niet plaatsvinden of zijn stopgezet. De ISt maakt hier alleen melding van deze klachten en heeft geen oordeel of zij

ook terecht zijn. De Inspectie voor de Gezondheidszorg is daarvoor de aangewezen instantie.

Kritiek hadden veel ingesloten vreemdelingen ook op de bejegening door de medewerkers van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V). Zo tevreden als de ingesloten vreemdelingen waren over de bejegening door de detentietoezichthouders van DJI, zo ontevreden waren velen van hen over de in hun ogen onheuse en soms zelfs intimiderende opstelling van de medewerkers van de DT&V. In twee inrichtingen hebben hiertegen in de loop van 2011 ook collectieve protestacties plaatsgevonden. De ISt signaleert deze klachten slechts; de DT&V valt namelijk buiten het toezichtsdomein van de Inspectie.